

kuka käänssi
KAAALINKERÄT???

Pakopeli 7-9.luokkalaisille

Design Huovi 2024

Opettajan ohjeet

Kuka käänsi kaalinkerät?? on 7-9 luokkalaisille suunniteltu pakopeli. Peli on pelattavissa omissa luokassa, oman opettajan ohjauksessa. Peli koostuu tulostettavista materiaaleista. Peli on suunniteltu niin, että materiaalit ovat uudelleenkäytettäviä, joten suosittelen laminoimaan tulosteet kertakäyttöistä vakoojan salkkua lukuunottamatta.

Tulostettavat materiaalit:

- Opettajan ohjeet ja tarina (A4, värillinen, yksipuoleinen tuloste)
- Vakoojien tehtäväsalkku (A4, värillinen, kaksipuoleinen tuloste, 1 kpl / joukkue. kertakäyttöinen)
  - Taittele paperi niin, että päällimmäisenä näkyy salkun kuva ja alla ohjeteksti pelaajille.
- Pelikortit - väärät vastaukset (A4, värillinen, yksipuoleinen tuloste, 1 kpl / joukkue)
- Pelikortit - tehtävät (A4, värillinen, kaksipuoleinen tuloste, 1 kpl / joukkue)
  - Tulosta ja laminoi tulosteet, mikäli haluat pidentää pelimateriaalien käyttöikää. Taittele tehtäväpaperit kaksinkerroin ja sulje halutessasi esimerkiksi teipillä tai sinitarralla. Laminoidun paperin saa taiteltua siistimmin, kun taitoskohdan nuuttaa viivottimen ja tylpän terän avulla (esimerkiksi mustekynä, josta on muste loppunut). Kortit levitetään pöydälle kuvapuoli ylöspäin, niin, että pöytää vasten jää pelikortissa oleva tarina tai teksti "Valitettavasti ratkaisunne on väärin. Yrittäkää uudestaan!".
- Varaa jokaiselle peliryhmälle lisäksi lyijykynä, viivoitin, sakset ja pätkä lankaa (40cm).

Alkuvalmistelut

Pelimateriaalit asetellaan pelaajien eteen oheisen kuvan mukaisesti.

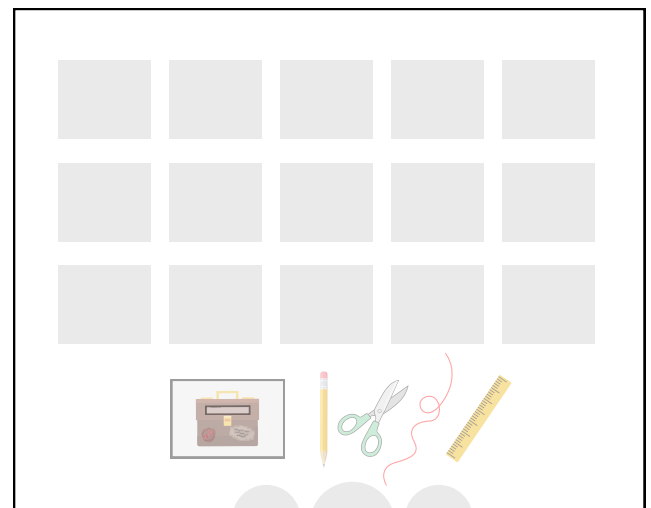
Peli voi alkaa, kun pelimestari on lukenut pelin säännöt ja alkutarinan pelaajille.

Lisävinkit!

Voit myös halutessasi helpottaa peliä käymällä yhteisesti lävitse mitä hedelmiä, vihanneksia ja kaloja pelikorttien kuvissa on.

Halutessanne voitte ottaa aikaa.

Kuka läpäisee pelin nopeimmin?

kuka käänsi **KAALINKERÄT??**

Pelin säännöt

(lue ääneen pelaajille)

Tervetuloa pelaamaan pakopeliä nimeltä Kuka käänsi kaalinkerät??. Minä olen tänään teidän pelimestarinne. Peli alkaa alkutarinasta, jonka luen teille kohta ääneen. Sen jälkeen voitte aloittaa pelin tarinan mukaisesti. Pöydällä oleviin kuvakortteihin ei saa koskea, ennen kuin olette aivan varmoja, että teidän tulee kääntää joku korteista. Ennen kuin avaatte kuvakortin, varmistakaa kääntämällä kortti, että olette avaamassa oikean kortin.

Kun peli alkaa, voitte ensimmäisenä avata vakoojan salkun. Vakoojien salkussa on tärkeitä työkaluja, joita ilman ette pääse etenemään pelissä. Tutustukaa salkkuun huolellisesti ennen kuin aloitatte ensimmäisen tehtävän.

Mikäli jätte jumiin, voitte tulla kysymään neuvoa minulta, pelimestariltanne. Minulla on antaa teille kaksi vinkkiä jokaista tehtävää kohden. Pakopeleissä joukkueen kommunikointi on tärkeää, joten kaikki ajatukset kannattaa puhua ääneen. Joku toinen voi napata ajatuksestasi johtolangan. Kohdelkaa pelimateriaaleja hellävaroen, jotta samat pelimateriaalit ovat käytettävissä uudelleen. Ainostaan vakoojien salkkuun saa tehdä merkintöjä kynällä.

Onnea peliin!

kuka käänsi KAALINKERÄT??

Pahamaineisena tunnettu italialainen mafioso Enzo "Lehtikaali" Moretti oli nähty Savonlinnassa! Moretti tunnettiin "ruokaryöväriä", pahamaineisena reseptiikkavarkaana, ja tarinoiden mukaan hän oli käynyt myös armottomia neuvotteluita sadon ostamisesta. Maanviljejäät osasivat jo varoa Morettia, eikä hänelle hevin avattu ovia...

Mutta mitä tunnettu armoton ruokaliigan johtaja teki täällä Savonlinnassa? Kylillä kerrottiin, että Moretilla olisi yksi heikkous: suomalainen kaali. Kuultuaan syrjäisessä suomalaisessa kaupungissa, Savonlinnassa, kasvavasta poikkeuksellisen maukkaasta lehtikaalista, Moretti oli päättänyt matkustaa Suomeen ja saada käsiinsä koko Savonlinnan vuotuisen kaalisadon, mutta viljelijät olivat kieltäytyneet myymästä kaalejaan Moretille. Moretti oli kuulemma raivoissaan. Miksi hän ei ollut kuitenkaan palannut Italiaan?

Teidät on valittu salaisiksi vakoojiksi. Teidän tehtävänä on varjostaa Moretin liikkeitä ja ottaa selvää hänen aikeistaan. Pitäkää Morettia tarkasti silmällä ja selvittäkää kaikki hänen liikkeensä. Voitte nyt avata vakoojien salkun!

Kuka käänsi KAALINKERÄT??

Vinkit

Tehtävä 1 / Ristikko

Vinkki 1) Teidän tulee etsiä reseptistä hassuja sanoja ja korvata ne sanoilla, jotka sopivat vakoojan salkussa olevaan ristikkoon. Sanat ovat siinä muodossa kuin ne ovat reseptin ainesosaluettelossa.

Vinkki 2) Oikeat vastaukset kerrottuna väärässä järjestyksessä: Voisulaa, pippuria, suolaa ja taikina

Tehtävä 2 / Nauris

Vinkki 1) tekstissä maat on kirjoitettu vahvennetulla fontilla. Löysittekö vakoojansalkusta kartan? Voisivatko nämä liittyä toisiinsa?

Vinkki 2) Teidän tulee tunnistaa missä kohden ko. maat ovat kartalla ja kirjoittaa ylös kirjain, jonka kohdalla maa on. Löytyisikö vakoojan salkusta lukko, johon tämä koodi voisi sopia?

Tehtävä 3 / Rukola

Vinkki 1) Olettehan löytäneet tähän tehtävän keskelle sopivan sanalistan vakoojansalkusta? Se tulee olla tarkasti omalla paikallaan.

Vinkki 2) Tunnistittekö ruuat ja maat? Ruuat ovat muikkukukko, riisi, ananas, lörtsy, chorizo, karjalanpiirakka ja kaakao. Maat ovat Espanja, Norsunluurannikko (Länsi-Afrikka), Suomi, Kiina ja Filippiinit (Kaakkois-Aasia). Viivojen piirtämisessä kannattaa käyttää viivotinta.

Tehtävä 4 / Tonnikala

Vinkki 1) Huomasittekö pienen symbolin sivun yläkulmassa. Löysittekö samanlaisen vakoojan salkusta?

Vinkki 2) Oletteko kokeilleet, voisiko tässä tehtävässä hyödyntää narua yhdistämään erilaisia asioita?

Tehtävä 5 / Banaani

Vinkki 1) Oletteko kokeilleet laittaa kuvat oikeaan järjestykseen Banaanin matka -tarinan mukaisesti?

Vinkki 2) Kun kuvat laittaa oikeaan järjestykseen Banaanin matka -tarinan mukaisesti, kuvissa olevista kirjaimista muodostuu sana. Mikä se sana on?

Tehtävä 6 / Lehtikaali

Vinkki 1) seuratkaa kaikkia johtolankoja. Mikä johtolanka on oikea? Miten tarina loppuu?

Oikeat vastaukset

Tehtävä 1 / Ristikko:

Sanat löytyvät reseptistä vertaamalla hassuja sanoja reseptiin.

Kannu = Taikina

Päivänkakkara = Suolaa

Käpy = Pippuria

Pihlajanmarjat = Voisulaa

Sanaristikon punaisista laatikoista muodostuu sana **'nauris'**.

Tehtävä 2 / Nauris

Nauriista kerrotaan tekstissä luetellen seuraavat maat tai kaupunki, jotka on kirjoitettu vahvennetulla fontilla: Viro, Pohjois-amerikka, Norja ja Pariisi. Nämä muodostavat kartalla kirjainsarjan CEDF. Salkusta löytyy lukko, jolla koodi avaa vastauksen **'rukola'**

Tehtävä 3 / Rukola

Tehtävänä on yhdistää perinneruokia ja ruoka-aineita alkuperämaahan. Salkusta löytyy sanalista, joka tulee leikata irti ja sijoittaa tehtävän keskiöön ennen viivojen piirtämistä. viivat peittävät kaikki muut vahvennetut sanat, paitsi sanan **'tonnikala'**, joka on tämän tehtävän oikea vastaus.

Tehtävä 4 / Tonnikala

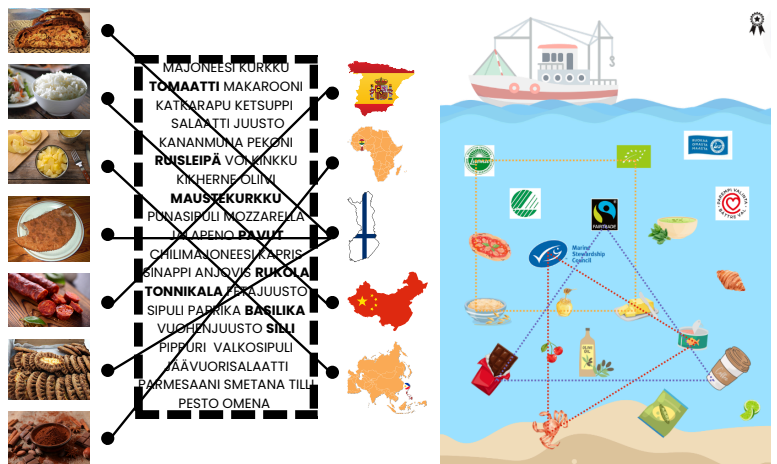
Tehtävänä on tunnistaa työkalupakissa olevien infokorttien perusteella oikea tuotemerkki ja ruokatuotteet. Yhdistämällä aina yhden merkin/merkit ja tuotteet muodostuu symboli, esimerkiksi neliö. Tässä tehtävässä käytetään apuna langanpätkää kuvioiden muodostamiseen. Laittamalla kuvat infokorttien numerojärjestykseen muodostuu koodi kolmio, neliö ja nuoli oikealle. Näillä koodeilla avuttuu lukko, jossa koodi vastaa hedelmää **'banaani'**.

Tehtävä 5 / Banaani

Banaani tehtävässä tulee laittaa kuvat oikeaan järjestykseen Banaanin matka -tarinan mukaisesti. Kuvista löytyy kirjain. Kirjaimet muodostavat sanan **'lehtikaali'**. Lehtikaali kertoo pakopelin loppuratkaisun.

Tehtävä 6 / Lehtikaali

Vihreä viiva johdattaa pelin tarinan loppuratkaisuun.

tehtävä 3 / Rukola

tehtävä 4 / Tonnikala

Katsotko kaupassa missä ruuat on valmistettu?

Miksi kaupasta kannattaa valita lähituotteita?

Mitä ajattelette esimerkiksi Banaanin matkasta ja siitä,
että loppujen lopuksi banaanista syödään vain 60%?

Paikallisesti tuotettu satokausiruoka tarkoittaa ruokaa, joka on viljelty ja korjattu sen luonnollisen kasvukauden aikana. Tämä on tärkeää, koska satokausiruoka on yleensä ravitsevampaa ja maukkaampaa. Lisäksi se on ympäristöystävällisempää, koska sitä ei tarvitse kuljettaa pitkiä matkoja. Ostamalla satokausiruokaa tuetaan paikallisia viljelijöitä ja säästetään rahaa, koska satokausiruoka on usein edullisempaa. Valitsemalla satokausiruokaa edistetään kestävää kehitystä ja ympäristön hyvinvointia.

Oletteko huomanneet ruokien pakkausmerkintöjä?

Miksi niitä kannattaa katsoa?

Kaupassa kannattaa tutkia ruokien pakkausmerkintöjä ja sertifikaatteja, koska ne antavat tietoa tuotteen laadusta, alkuperästä ja ympäristövaikutuksista. Sertifikaatit, kuten Reilu kauppa, Luomu tai Joutsenmerkki, varmistavat, että tuote on tuotettu vastuullisesti, esimerkiksi ilman haitallisia kemikaaleja, eettisissä olosuhteissa ja ympäristöä säästäen. Sertifikaatit auttavat tekemään tietoisia ja kestäviä valintoja, jotka tukevat sekä terveyttäsi että ympäristön hyvinvointia.

Mikä merkitys on ruuan hiilijalanjäljellä?

Ruuan hiilijalanjälki kuvaa sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja syntyy ruoan tuotannosta, kuljetuksesta, valmistuksesta ja hävittämisestä. Hiilijalanjälki on tärkeä, koska se vaikuttaa ilmastonmuutokseen. Mitä pienempi ruoan hiilijalanjälki on, sitä ympäristöystävällisempi valinta se on. Valitsemalla vähäpäästöisiä ruokia, kuten paikallisesti tuotettua ja kasvispainotteista ruokaa, voimme vähentää omaa ympäristövaikutustamme ja tukea kestävää kehitystä.

kuka käänsi **KAALINKERÄT??**

Kuka käänsi kaalinkerät?? on 7-9 luokkalaisille suunniteltu pakopeli. Peli on pelattavissa omassa luokassa, oman opettajan ohjauksessa. Peli on toteutettu osana Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:n KISMET - Sustainable Food Environments -hanketta. Peliä on suunnitellut ja toteuttanut muotoilija Heidi Huovinen, Design Huovi. Peliä ei saa käyttää kaupallisiin tarkoituksiin. Materiaalien käyttö muissa erillisissä yhteyksissä tai myyminen eteenpäin on kielletty ilman suunnittelijan suostumusta.

Lähteet:

<https://visitsavonlinna.fi/kukot-loertsyt-niistae-savolainen-keittioe-tunnetaan/>

Lähde: <https://peda.net/hankkeet/geenivaraoppi/gk/oa/vihannekset/lanttu-ja-nauris/klsejp>

Lähde: <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/ruoan-pakkausmerkinnat/>

<https://peda.net/hankkeet/geenivaraoppi/gk/oa/vihannekset/lanttu-ja-nauris/klsejp>

<https://reilukauppa.fi/banaani/>

<https://www.kesko.fi/jaljilla/>

<https://ruokatieto.fi/>

Kuvat:

Muikkukukko ja Karjalanpiirakka, Tarja Ihalainen.

Lörtsy, <https://fi.wikipedia.org/wiki/L/C3/B6rtsy>

Muut kuvat: Canva